

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра фінансів

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

“ ____ ” _____ 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

за магістерською програмою професійного спрямування:

«Державні та муніципальні фінанси»

на тему: **«Фінансова безпека домогосподарств в Україні: стан та шляхи
забезпечення»**

Виконавець:

студентка факультету фінансів та

банківської справи

Ангелоглу Наталя Олегівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Коцюрубенко Ганна Миколаївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Одеса 2020

АНОТАЦІЯ

Ангелоглу Н.О., «Фінансова безпека домогосподарств в Україні: стан та шляхи забезпечення»,

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою «Державні та муніципальні фінанси»,
Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2020 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження в роботі є процеси забезпечення фінансової безпеки домогосподарств. У роботі розглядаються теоретичні аспекти фінансової безпеки домогосподарств, як економічної категорії, сутність та роль домогосподарств у складі суб'єктів фінансових відносин. Проаналізовано фактори впливу на фінансову безпеку домогосподарств України, динаміку показників фінансової безпеки. Проведено інтегральну оцінку фінансової безпеки вітчизняних домогосподарств. Запропоновано стратегію формування фінансової безпеки домогосподарств України та окреслено напрями підвищення ефективності формування доходів та здійснення витрат домогосподарств.

Ключові слова: фінансова безпека, домогосподарство, економічні відносини, фінансова стратегія.

ANNOTATION

Angyelglu N.O. « Financial security of households in Ukraine state and ways of ensuring»,

thesis for Master degree in specialty 072 «Finance, Banking and Insurance»
under the program « State and municipal finances»,
Odessa National Economic University

Odessa, 2020

Thesis consists of three chapters. Object of study is the processes of ensuring the financial security of households. Diploma thesis deals of theoretical aspects of financial security of households as an economic category, the nature and role of households in the subjects of financial relations. Factors influencing the financial security of Ukrainian households, the dynamics of financial security indicators are analyzed. An integrated assessment of financial security of domestic households was conducted.

The strategy of formation of financial security of households of Ukraine and separately directions of increase of efficiency of formation of incomes and realization of expenses of households are offered.

Keywords: Financial security, household, economic relations, financial strategy.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ	
ДОМОГОСПОДАРСТВ	8
1.1. Сутність та роль домогосподарств у складі суб'єктів фінансових відносин.....	8
1.2. Фінансова безпека домогосподарств як економічна категорія	19
1.3. Чинники, що впливають на фінансову безпеку домогосподарств.....	29
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ	
ДОМОГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ.....	38
2.1. Методика оцінки фінансової безпеки домогосподарств.....	38
2.2. Динаміка показників фінансової безпеки домогосподарств України	48
2.3. Інтегральна оцінка фінансової безпеки домогосподарств України	53
2.4. Аналіз факторів впливу на фінансову безпеку домогосподарств України	59
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ	
ДОМОГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ.....	64
3.1. Стратегія формування фінансової безпеки домогосподарств України ..	64
3.2. Удосконалення інструментарію забезпечення фінансової безпеки домогосподарств.....	74
3.3. Напрями підвищення ефективності формування доходів та здійснення витрат домогосподарств України	84
ВИСНОВКИ.....	94
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	99
ДОДАТКИ.....	107

ВСТУП

Актуальність теми. Проблема забезпечення економічної безпеки, різновидом якої є фінансова безпека, що передбачає збереження і зміцнення цілісності та стійкості розвитку українського суспільства, модернізацію економічного устрою і активізацію діяльності основних суб'єктів економіки продовжує зберігати свою важливість в економічній теорії та практиці. Особливо гостре значення вона набуває для економічних систем, що діють в транзитивний період, що характерно і для економіки України.

У транзитивній економіці від суб'єктів потрібна мобілізація всього потенціалу, чим більше можливостей для розвитку, тим вище рівень стійкості. Одним із значущих суб'єктів економічної системи є домогосподарство. У порівнянні з іншими господарськими одиницями домогосподарства володіють найбільшою стійкістю, так як в них передбачається наявність тісних взаємозв'язків суб'єктів не тільки за економічними інтересами, а й, можливо, за ступеню споріднення. По суті, воно являє собою економічно стійкий елемент суспільства, що має більший запас міцності, ніж особистості. Стійкість розвитку домогосподарств, що забезпечує економічну безпеку складається завдяки їх всебічній участі у трудовій виробничій та економічній діяльності, можливості перерозподіляти і оптимізувати накопичення, використовувати різні типи споживчої поведінки, а також можливості постачати економіку ресурсами і здійснювати соціальну взаємодію. Вживання в умовах транзитивної економіки за допомогою об'єднання можливостей відображає суть стабільності розвитку суспільства.

Однією з найбільш важливих складових економічної безпеки домогосподарств є фінансова безпека. Захист фінансових інтересів домогосподарств є основою сталого розвитку та процвітання держави в ринкових умовах господарювання. Це вимагає створення дієвого та ефективного механізму забезпечення їх фінансової безпеки, спрямованого на

своєчасне виявлення і запобігання зовнішнім та внутрішнім загрозам. Але, при цьому до цих пір недостатньо враховуються потенційні можливості домогосподарств в сучасній практиці економічного планування, прогнозування та оцінки безпеки суспільства в умовах транзитивної економіки. В Україні існує велика кількість проблем з приводу належного забезпечення фінансової безпеки домогосподарств, серед яких зниження реальної заробітної плати внаслідок інфляції, недосконалість системи пенсійного забезпечення, безробіття тощо. Таким чином питання удосконалення механізму забезпечення фінансової безпеки домогосподарств постає все більш гостро, особливо внаслідок структурних зрушень у вітчизняній економіці впродовж останніх років.

Слід зазначити, що питанням фінансів домогосподарств приділено значну увагу в працях економістів та вчених, а саме: С. А. Білозеровим запропоновано концептуальні підходи щодо особливостей, функцій та управління фінансами домогосподарств; А. З. Дадашев дав визначення місця фінансів домогосподарств у фінансовій системі; М. В. Миляков, О. О. Мамалуй розглядають цю економічну категорію з точки зору економічної теорії.

Т. О. Кізима визначає основним принципом у виокремленні ланок фінансів домогосподарств принцип бюджетування; Ю. М. Воробйов основним у сучасній парадигмі визнає функціональний підхід. У зарубіжних публікаціях [78, 79] присутній прагматичний підхід, який дозволяє домогосподарствам приймати конкретні фінансові рішення при виборі стратегій, формуванні бюджету, використанні тих чи інших фінансових інструментів.

Поряд з тим, домашні господарства частіше розглядали односторонньо, або як постачальників трудових ресурсів, або як узагальнену сукупність особистостей, тим самим звужуючи значущість домашніх господарств, як самостійного і унікального за властивостями суб'єкта фінансових взаємин. Тим часом особливість домашніх господарств полягає в об'єднанні в собі

безлічі характеристик: сім'ї, економічної особистості, фірми.

Домашні господарства, з одного боку, беруть участь в фінансових відносинах, виступаючи значущим компонентом системи перерозподілу і накопичення доходів, формування структури споживчого попиту, а також базовим споживачем вироблених благ. Саме їх рівень фінансової забезпеченості, фінансові можливості, породжують визначення рівня добробуту і забезпеченості споживчої функції суспільства в цілому.

З іншого боку, домашні господарства є найважливішим соціальним об'єктом. Соціальна активність домогосподарств, здатність адаптуватися визначає рівень та обсяги необхідної соціальної підтримки держави. Тобто, значення рівня і стабільності розвитку домашнього господарства для забезпечення фінансової безпеки країни досить велике. Це, безсумнівно, підкреслює необхідність більш глибокого вивчення даної проблеми з метою визначення значущості фінансової безпеки домашніх господарств в умовах транзитивної економіки і її вплив на формування стійкості економічного і соціального розвитку суспільства.

Метою роботи є дослідження теоретичних засад та розробці практичних рекомендації щодо забезпечення фінансової безпеки домогосподарств в Україні.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- з'ясувати сутність та роль домогосподарств у складі суб'єктів фінансових відносин;
- дослідити фінансову безпеку домогосподарств як економічну категорію;
- визначити чинники, що впливають на фінансову безпеку домогосподарств;
- проаналізувати методiku оцінки фінансової безпеки домогосподарств;
- дослідити динаміку показників фінансової безпеки домогосподарств України;

- здійснити інтегральну оцінку фінансової безпеки домогосподарств України;
- проаналізувати факторів впливу на фінансову безпеку домогосподарств України;
- розробити стратегію формування фінансової безпеки домогосподарств України;
- визначити напрями удосконалення інструментарію забезпечення фінансової безпеки домогосподарств;
- розглянути напрями підвищення ефективності формування доходів та здійснення витрат домогосподарств України.

Об’єктом дослідження в роботі є процеси забезпечення фінансової безпеки домогосподарств.

Предметом дослідження є економічні відносини, які виникають в процесі забезпечення фінансової безпеки домогосподарств в Україні.

Методи дослідження. В процесі дослідження було використано систему методів, направлену на досягнення поставленої мети та завдань. Зокрема в процесі з’ясування сутності та ролі домогосподарств у складі суб’єктів фінансових відносин, дослідження фінансової безпеки домогосподарств як економічної категорії використовувалися методи аналізу та синтезу; при з’ясуванні чинників, що впливають на фінансову безпеку домогосподарств використано методи індукції та дедукції; дослідження методики оцінки фінансової безпеки домогосподарств здійснювалося на підставі порівняльного та формально-логічного методів; в процесі дослідження динаміки показників фінансової безпеки домогосподарств України, інтегральної оцінки фінансової безпеки домогосподарств України використано методи горизонтального та вертикального аналізу, коефіцієнтний метод; аналіз факторів впливу на фінансову безпеку домогосподарств України здійснено за допомогою кореляційно-регресійного аналізу; стратегія формування фінансової безпеки домогосподарств України розроблялася за допомогою системно-структурного методу; напрями

удосконалення інструментарію забезпечення фінансової безпеки домогосподарств визначалися за допомогою прогностичного та іншого методів.

Публікації. Результати дослідження, що були проведені в магістерській роботі, викладені у науковій статті: «Фінансова безпека домогосподарств в умовах ринкової економіки», яка опублікована у студентському збірнику кафедри фінансів.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 79 найменувань і додатків.

ВИСНОВКИ

На підставі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки.

1. У сучасній фінансово-економічній літературі домогосподарство часто ототожнюють із близькими за змістом економічними одиницями – сім'я, сімейне господарство, індивід. Проте, такий підхід не завжди є продуктивним. Головні ознаки домогосподарства – спільне (повне або часткове) використання бюджету його членами, постійне спільне їх проживання та харчування. Ця одиниця може складатися із однієї особи і саме цим вона в економічному аналізі принципово відрізняється від сім'ї. Сімейне господарство здебільшого є невід'ємною функцією як сім'ї, так і домогосподарства. Поняття особа (індивід) застосовуємо як синонім домогосподарства тоді, коли, по-перше, йдеться про домогосподарство у складі однієї особи; по-друге, домогосподарство розглядають як абстрактну одиницю економічного аналізу. Домашні господарства на сучасному етапі виступають одним з важливих суб'єктів економічної діяльності, від результатів якої залежить не тільки добробут окремої господарської одиниці, а й усього населення країни.

2. Фінансова безпека домогосподарств може визначатися по різному. Сутність переважної більшості визначень зводиться до того, що під фінансовою безпекою розуміється підтримання фінансового стану домогосподарства як відкритої системи, що піддається впливу внутрішніх та зовнішніх чинників в процесі його функціонування. Метою досягнення належного рівня фінансової безпеки є забезпечення сталого розвитку, захисту від впливу кризових явищ, досягнення інвестиційної привабливості. До функцій фінансової безпеки слід віднести прогностичну та управлінську. Серед різновидів фінансової безпеки слід виокремити безпеку життєдіяльності, довкілля, соціального розвитку; фінансова безпека ресурсів, активів в грошовій формі, активів в майновій формі. Складовими фінансової безпеки вважаємо обґрунтування, пошук, раціональне використання

фінансових ресурсів; прогнозування та планування витрат; ефективне управління домашнім бюджетом; ухвалення оптимальних і раціональних рішень у фінансових питаннях; оцінювання ефективності здійснюваних витрат.

3. Фінансова безпека домогосподарств залежить від численних, часто різноспрямованих, чинників природного, демографічного, політичного, економічного, соціального інституційного, організаційного характеру, внутрішні та зовнішні, об'єктивні та суб'єктивні, прогнозовані та непрогнозовані, довготривалі та короточасні. Головна мета досягнення фінансової безпеки домогосподарств – ідентифікувати ці чинники та запровадити комплекс заходів, направлений на їх попередження, зменшення міри негативного впливу.

4. На сьогодні відсутня усталена методика оцінки фінансової безпеки домогосподарств. Вченими пропонуються різні методи оцінки, різні системи показників та підходи до визначення інтегральних показників. Серед проаналізованих підходів найбільш доцільним є методика, запропонована М.С. Зварич. Водночас окремі показники з цієї методики досить складно розрахувати, тому в розрахунках пропонуємо використати адаптовану методику оцінки фінансової безпеки домогосподарств, яка буде включати наступні показники в розрахунку на 1 домогосподарство України: ВВП, доходи пенсійного фонду, дохід, чисельність економічно активного Населення, рівень забезпеченості домогосподарств житлом, рівень забезпеченості домогосподарств автомобілями, обсяги депозитів та заощадження в іноземній валюті, а також такі показники, як рівень зайнятості, рівень безробіття, індекс людського розвитку ООН та індекс освіти. Окрім того, методика передбачає розрахунок інтегрального показника фінансової безпеки та розрахунок впливу факторів на фінансову безпеку.

5. Динаміка переважної більшості показників фінансової безпеки домогосподарств України свідчить про їх зростання. Водночас існують чинники, які негативно вплинули майже на всі показники фінансової безпеки

– зокрема це ситуація на Сході України та втрата Кримського півострова. Домогосподарства були змушені враховувати цю ситуацію, що негативно вплинуло на їх фінансову безпеку.

6. Проведені розрахунки агрегованого показника фінансової безпеки домогосподарств засвідчили, що він був різним на протязі 2010-2019 рр. В період з 2010 по 2013 р. показник безпеки активно зростав. В період з 2014 по 2015 р. він скоротився, що було обумовлено ситуацією на Сході України та в Криму. В період з 2015 по 2019 р. спостерігається активне зростання цього показника. Але з 2019 р. в економіці України підвищилися ризики, що ставить під сумнів можливість подальшого зростання агрегованого показника фінансової безпеки домогосподарств.

7. З розробленої кореляційно-регресійної моделі генерування агрегованого показника фінансової безпеки домогосподарств видно, що її застосування дозволить звернути значну увагу на виділені у ній чинники, та дасть змогу їх враховувати при підвищенні фінансової безпеки.

8. Враховуючи роль домогосподарств в сучасній економіці невинуватим видається відсутність згадки про цих економічних суб'єктів в нормативно-правових актах, які визначають стратегію національної безпеки України та соціально-економічного розвитку. На цій підставі пропонуємо на національному рівні розробити Стратегію формування фінансової безпеки домогосподарств України. Структурно вона має складатися з двох частин – Загальної та Базової. В загальній частині необхідно приділити увагу напрямам покращення людського капіталу (демографічній політиці, розвитку охорони здоров'я, фізичної культури і спорту, освіти, культури і засобів масової інформації, ринку праці, підвищенню доступності житла, розвитку соціальних інститутів і соціальна політика, молодіжній політиці, пенсійній системі, екологічній безпеці економіки і екології людини. В Базовій частині Стратегії необхідно зробити акцент на базових концепціях стратегічного забезпечення фінансової безпеки домогосподарств. Подібну стратегію необхідно прийняти і на регіональному рівні. На локальному рівні вважаємо

за необхідне забезпечити методологічні розробки для домогосподарств про необхідність обрання відповідної стратегії домогосподарства в залежності від умов та цілей: стратегію розвитку, стратегію накопичення, стратегію інвестування чи стратегію стабілізації.

9. Удосконалення інструментарію забезпечення фінансової безпеки домогосподарств слід здійснювати за двома напрямками: внутрішнім та зовнішнім. Головним інструментарієм внутрішнього характеру має стати запровадження широкого кола можливостей для підвищення фінансової грамотності домогосподарств – від запровадження факультативів у загальноосвітню школу до спеціальних курсів у вищих навчальних закладах, а також проведення курсів, семінарів, практикумів тощо. До цього процесу мають залучитися і консалтингові фірми. Далі необхідно удосконалити фінансову діяльність домогосподарств за трьома напрямками: інформаційне забезпечення, інтелектуальне забезпечення та реальна діяльність. Лише після цього можна вести мову про використання внутрішнього інструментарію забезпечення фінансової безпеки домогосподарств (фінансову планування, прогнозування, організація фінансової діяльності та фінансове регулювання, економія витрат, її регулювання, контроль). Зовнішній інструментарій забезпечення фінансової безпеки має стосуватися державного регулювання, нагляду та контролю. Особливо важливим для удосконалення є державне регулювання – яке стосується, в першу чергу, соціальної політики. Для цього необхідно створити Кодекс соціального забезпечення, що включає наскрізну, прозору і послідовну систему гарантій і правил, розширити можливості застосування соціального страхування для домогосподарств, унормувати безоплатні виплати, соціальні програми по усуненню бідності.

10. Підвищення ефективності формування доходів та здійснення витрат домогосподарств є нагальною потребою для України. Вважаємо, що зростання обсягів і покращенням структури доходів домогосподарств можна досягти за рахунок перегляду принципів і механізмів розподілу доходів домогосподарств через переорієнтування системи оподаткування в напрямку

перерозподілу доходів від найбільш забезпечених до бідних верств населення, пом'якшення навантаження на середні групи; здійснення поетапного підвищення стандартів оплати праці; реформування системи розподілу міжбюджетних трансфертів; підвищення ефективності системи державної соціальної підтримки; активного регулювання ринку праці; стимулювання процесів розробки і впровадження інновацій. Реалізація комплексу заходів щодо підвищення ефективності використання фінансових ресурсів домогосподарств, зокрема таких як підвищення рівня фінансової освіченості населення, вирівнювання структурних диспропорцій у доходах, зниження розриву у рівні доходів різних верств, створення передумов для ефективної зайнятості населення, удосконалення системи оподаткування доходів громадян, активізація інвестиційної функції домогосподарств створить передумови для активізації залучення домогосподарств до економічного кругообігу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреюк С.Ф. Методичні аспекти інтегральної оцінки надійності емітента та інвестиційної привабливості його акцій / С.Ф. Андреюк // Ефективна економіка. – 2013. – №7. – С. 30-34.
2. Анотація змісту навчальної дисципліни «Управління фінансами домогосподарств». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/01/>
3. Фінансова стратегія як складова управління фінансовими ресурсами домогосподарства / Г. М. Коцюрубенко, В. Г. Баранова // Економіка та держава. – 2014. – № 12. – С. 20-23.
4. Безбожний В. Л. Типи процесу забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства / В. Л. Безбожний // Сучасні технології управління підприємством і можливості використання інформаційних систем: стан, проблеми, перспективи: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., 28-29 берез. 2008 року. – Одеса: ОНУ ім. І.І. Мечнікова, 2008. – С. 157-160.
5. Васи́лиса Н.А. Оцінка ситуації у сфері розвитку домогосподарств в Україні / Н.А. Васи́лиса // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 12. – С. 120-124.
6. Виговська Н.Г. Особливості оцінювання фінансової безпеки держави в умовах економічної нестабільності / Н.Г. Виговська // Вісник СумДУ. Серія «Економіка». – 2018. – № 4. – С. 85-90.
7. Вітлінський В.В. Управління депозитним портфелем домогосподарства / В.В. Вітлінський, О.М. Гай // Фінанси України. – 2004. – № 10. – С. 131-140
8. Воробйов Ю. Фінанси домашніх господарств у фінансовій системі держави: монографія / Ю. Воробйов, В. Ворошило. - Сімферополь: АРІАЛ, 2013. - 232 с.
9. Ворошило В.В. Оценка финансовой безопасности домашних хозяйств и направления ее обеспечения / В.В. Ворошило // Науковий вісник: фінанси,

- банки, інвестиції. – 2011. – № 4. – С. 48-50.
- 10.Ворошило В.В. Финансовая безопасность домашнего хозяйства: теоретические основы / В.В. Ворошило // Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції. – 2010. – № 2. – С. 39-42.
 - 11.Гай О.М. Формування депозитного портфеля домогосподарства з урахуванням ставлення до ризику / О.М. Гай // Економіка: проблеми теорії та практики. – 2004. – Вип. 193. – С. 984-992.
 - 12.Гладун О. М. Домогосподарство як елемент економічної системи / О.М. Гладун // Наукові записки. – Т. 22. – ч. II. – С. 342-345.
 - 13.Гнеушева В. О. Тенденції розподілу фінансових ресурсів у секторі домогосподарств у розвинених країнах світу та в Україні / В. О. Гнеушева // Держава та регіони. Сер. : Економіка та підприємництво. - 2013. - № 2. - С. 71-76.
 - 14.Дедакаєв В.А. Економіка України: балансування на межі дефолту / В.А. Дедакаєв // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2014. – №1. – С. 4-11.
 - 15.Дмітрієв І. А. Механізм державного регулювання розвитку трудового потенціалу регіону / І. А. Дмітрієв, І. Ю. Шевченко // Економіка та держава. – 2013. – № 4. – С. 115-119.
 - 16.Драган О. О. Фінансова безпека домогосподарств: поняття та сутність / О. О. Драган // Формування ринкових відносин в Україні. - 2015. - № 8. - С. 173-176.
 - 17.Жежеря Е.С. Финансовая безопасность домохозяйств в период нестабильности экономики в Украине / Е.С. Жежеря, А.В. Суханова // Архивариус. – 2015. – Т. 1. – № 3 (3). – С. 55-58.
 - 18.Завгородній А.Г. Фінансово-економічний словник. / А.Г. Завгородній, Г.Л. Вознюк. – К.: Знання, 2007. – 1072 с.
 - 19.Завербна Н.В. Напрями удосконалення політики доходів і витрат населення в умовах інтеграції України у світове господарство / Н.В. Завербна // Управління економікою. – 2007. – №3. – С. 207-212.

20. Запарюк О. Шляхи підвищення ефективності використання фінансових ресурсів домогосподарств / О. Запарюк. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.wunu.edu.ua/jspui/bitstream/316497/13319/1/>
21. Зварич М. С. Фінансова безпека домогосподарства: чинники впливу і загрози / М. С. Зварич // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. - 2017. - Вип. 2. - С. 29-33.
22. Зварич М.С. Механізм забезпечення фінансової безпеки домогосподарств в Україні: дис... канд. екон. наук: 08.00.08 / М.С. Зварич; Ун-т. банк. справи – Київ, 2020. – 218 с.
23. Зві Боді, Роберт Мертон. Фінанси. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.volgafinans.com.
24. Земцов А.А. Финансовая устойчивость домашних хозяйств: основные подходы / А.А. Земцов // Проблемы учета и финансов. – 2015. – № 4. – С. 24-30.
25. Земцов Л.А. Финансы домохозяйства: учебное пособие / Л.А. Земцов, Т.Ю. Осипова. – Томск: Изд-во Том ун-та, 2012. - 334 с.
26. Индекс человеческого развития. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://gtmarket.ru/ratings/human-development-index>
27. Исаева Л.М. Финансы домохозяйств: понятие и роль в рыночной экономике / Л.М. Исаева // Вестник Чебоксарского кооперативного института. – 2009. – № 2 (4). – С. 30-35.
28. Каламбет С. Вплив доходів домогосподарств на економічний розвиток України / С. Каламбет // Вісник ТНЕУ. – 2014. – № 4. – С. 103-113.
29. Кільницька О.С. Особисте підсобне господарство населення як форма самозайнятості в сільському господарстві / О.С. Кільницька // Економіка АПК. – 1998. - №11. – С. 92-98.
30. Ковтун О.А. Актуальні питання соціально-економічної сутності фінансової діяльності домогосподарств / О.А. Ковтун // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. – 2013. – №2. – С. 132-145.
31. Корнівська В. О. Фінансова інтегрованість домогосподарств в контексті

- виходу на посткризову траєкторію розвитку / В. О. Корнівська // Вісник Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого". Серія : Економічна теорія та право. - 2013. - № 2. - С. 52-63.
32. Коцюрубенко Г. М. Зарубіжний досвід реформування соціальної політики як передумови формування фінансових ресурсів домогосподарств / Г. М. Коцюрубенко // Вісник соціально-економічних досліджень. - 2012. - Вип. 2. - С. 232-239.
33. Крамченко Р. А. Інтерпретація змісту та принципи організації фінансів домогосподарств / Р. А. Крамченко // Науковий вісник НЛТУ України. - 2013. - Вип. 23.16. - С. 254-260.
34. Лиса О. В. Аналіз фінансової безпеки вітчизняних домогосподарств в сучасних умовах / О. В. Лиса, О. О. Кухарева // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. - 2016. - Т. 21, Вип. 5. - С. 166-171.
35. Литвак М. Л. Теорія економіки домогосподарства та її роль в аналізі мікро- та макроповедінки господарюючих суб'єктів (на прикладі робіт Г. Беккера) / М.Л. Литвак // Теоретичні та прикладні питання економіки. 36. наук. праць. – 2004. – Вип. 5. – С. 213–218.
36. Личная финансовая безопасность. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minfin.com.ua/2013/01/15/705992/>
37. Марець О.Р. Аналіз деяких аспектів еволюції поглядів на природу та роль домогосподарства в економіці / О.Р. Марець // Вісник Львівського університету. Серія економічна. Вип. 31. – 2002. – С. 303-308.
38. Махаметов А.Р. Финансовая культура домохозяйств в контексте проблемы обеспечения экономической безопасности / А.Р. Махаметов // Горизонты экономики. – 2016. – №5. – С. 115-117.
39. Мацкуляк Д.И О финансовой безопасности в системе общественных интересов России / Д.И Мацкуляк // Проблемы современной экономики. – №3. – С. 78-94.
40. Методичні вказівки щодо розрахунку доходів та витрат населення

- України: Наказ Держкомстату 07.03.2002 №113 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/metaopus/2017/2_02_02_01_2017.htm
41. Можайкина Н.В. Домохозяйства как субъект рыночной трансформации / Н.В. Можайкина // Соціально-економічні трансформації в епоху глобалізації. Матеріали другої Всеукраїнської науково-практичної конференції. Т. 2. – Полтава: Скайтек, 2007. – С. 132-134.
 42. Нагайчук Н.Г. Уточнення змісту поняття «фінанси домогосподарств» у розрізі навчальної дисципліни «фінанси» / Н. Г. Нагайчук // Фінансовий простір. - 2014. - № 2. - С. 100-105.
 43. Олейников Е.А. Экономическая и национальная безопасность: учебник / Е.А. Олейников. - М.: Экзамен, 2004. - 768 с.
 44. Полчанов А.Ю. Втрати української економіки від військового конфлікту / А.Ю. Полчанов // Агросвіт. – 2017. – №11. – С. 40-46.
 45. Поняття домогосподарство в соціально-економічних дослідженнях // Актуальні проблеми формування економічної системи України. Матеріали міжнародної студентсько-аспірантської наукової конференції. – Львів, 16-17 травня 2002 р. – С. 322-330.
 46. Принципы и рекомендации в отношении проведения переписей населения и жилого фонда. Статистические документы. Серия М. №67 / 2-е пересмотр. изд-е. – Нью-Йорк, 2009. – 497 с.
 47. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. № 1277. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>
 48. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. №2469-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2018. – № 31. – Ст. 241.
 49. Про Стратегію національної безпеки України: Указ Президента України від 14.09.2020 р. №392/2020. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>

50. Проект Закону України «Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH6YF00A.html
51. Ревак О.І. Механізм забезпечення фінансової безпеки України: теоретичний аспект / О.І. Ревак // Науковий вісник. – 2009. – №2. – С. 2-10.
52. Рейтинг стран мира по индексу уровня образования. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://gtmarket.ru/ratings/education-index>
53. Реутова И.М. Финансы домохозяйств / И.М. Реутова // Вестник Омского университета. – 2011. – № 4. – С. 172-174.
54. Реформи в Україні 2016-2019: Незворотність змін [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/reform%20office/ukraine-reform-conference-2019-09-ukr.pdf>
55. Рудницька О. В. Економічна природа та роль фінансів домогосподарств у фінансовій системі країни / О. В. Рудницька // Економічний вісник університету. - 2013. - Вип. 20(1). - С. 173-178.
56. Сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
57. Сайт НБУ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/>
58. Сайт Пенсійного фонду України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pfu.gov.ua/>
59. Семенченко А.В. Удосконалення механізму державного регулювання доходів населення / А.В. Семенченко // Бізнес Інформ. – 2016. – № 5. – С. 51-56.
60. Смоквіна Г.А. Фінансова безпека як стратегічна складова економічної безпеки України / Г.А. Смоквіна // Економіка: реалії часу. – 2014. – №3. – С. 30-36.
61. Сніщенко Р. Г. Методологічні проблеми та особливості аналізу й оцінки фінансової безпеки домогосподарств / Р. Г. Сніщенко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і

- менеджмент. - 2017. - Вип. 27(2). - С. 105-109.
- 62.Сніщенко Р. Г. Фінансова безпека домогосподарств у період нестабільності економіки / Р. Г. Сніщенко // Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського. Сер.: Економічні науки. - 2014. - № 1. - С. 149-159.
 - 63.Специальная серия публикаций по мерам налогово-бюджетной политики в ответ на COVID-19: Меры политики в области расходов в поддержку компаний и домашних хозяйств [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <file:///C:/Users/WhiteDragon/Downloads/ru-special-series-on-covid-19-expenditure-policies-in-support-of-firms-and-households.PDF>
 - 64.Торгай Н.З. Экономическая безопасность домашних хозяйств в условиях транзитивной экономики: автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата экономических наук: специальность 08.00.01 «Экономическая теория» / Н.З. Торгай. - Челябинск: ЧГУ, 2010. - 28 с.
 - 65.Федірко Н.В. Державне регулювання доходів населення в Україні: автореф. дис. ... к. е. н.: спец. 08.08.03 «Організація управління, планування та регулювання економікою» / Н.В. Федірко. – К., 2006. – 25 с.
 - 66.Финансовая безопасность домохозяйств (основные ошибки в инвестиционной деятельности домохозяйств). – М.: Аналитическая лаборатория «ВЕДИ», 2012. – 36 с.
 - 67.Харчев А.Г. Брак и семья в СССР / А.Г. Харчев. – М.: Мысль, 1979. – 369 с.
 - 68.Хачиров Э.М. Институциональный аспект изучения термина «домохозяйство» / Э.М. Хачиров // Вестник Адыгейского государственного университета. – 2018. – № 4. – С. 41-44.
 - 69.Хоминич И.П. Финансовая безопасность населения / И.П. Хоминич // Региональна економіка: теорія і практика. – 2003. – №1. – С. 60-69.
 - 70.Цуканова В.Х. Методика формування системи забезпечення економічної безпеки господарюючих суб'єктів / В.Х. Цуканова // Вестник Уральского института экономики. – 2009. – №3. – С. 54-61.

- 71.Чеберяко О.В. Структурні елементи системи забезпечення фінансової безпеки підприємства / О.В. Чеберяко // Ефективна економіка. – 2015. – №10. – С. 40-46.
- 72.Чернова В.А. Влияние государственной политики на финансы домашних хозяйств в целях повышения качества жизни: региональный аспект / В.А. Чернова // Региональная экономика: теория и практика. – 2014. – №27. – С. 29-37.
- 73.Чорна О.М. Концептуальні підходи до розвитку фінансів домашніх господарств в економіці України / О.М. Чорна, К.В. Баранова.// Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції – 2011. – №4. – С. 25-30.
- 74.Швабій К. І. Регулятивна ефективність податку на доходи фізичних осіб в Україні / К. І. Швабій // Фінанси України. – 2013. – № 4. – С. 27-44.
- 75.Швайко М.Л. Сучасні тенденції фінансів домогосподарств України / М. Л. Швайко // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 2020. – Випуск 98. – С. 46-54.
- 76.Шпильовий Б.В. Основні інструменти забезпечення фінансової безпеки банків / Б.В. Шпильовий // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – №10. – С. 139-142.
- 77.Шулунова Р.А. Домохозяйство: понятие и методологические подходы к его изучению / Р.А. Шулунова // Вестник Бурятской государственной сельскохозяйственной академии им. В.Р. Филиппова. – 2013. – № 3 (32). – С. 141-146.
78. Ryan J. S. Managing Your Personal Finance. / J. S. Ryan. Publisher: South-Western College Pub, 1984.
79. Hallman G. V. Private Wealth Management: The Complete Reference for the Personal Financial Planner, 8th Edition / G. Victor Hallman, Jerry S. Rosenbloom. – Publisher: McGraw-Hill, 2009.